DE WANDELBOSSCHEN IN DE TRYNWOUDEN

Toen eenige maanden geleden de boschjes van akkermaals- en opgaand hout, vanouds gesierd met de namen „Turkije en Griekenland", onder den hamer zouden komen, bleek daarvoor van verschillende zijden bij het publiek bijzondere belangstelling te bestaan.

Een medewerkster aan een onzer provinciale dagbladen wijdde er een hoofdartikel aan, waarin werd uiteen gezet van hoeveel belang het behoud dezer boschjes voor onze boscharme streek was, vooral ook omdat hier de ondergrond uit diluvium, uit oude zandhoogten, bestond, waardoor de bodem natuurlijk veel droger is dan in de boschbestanden op klei- en veengrond, een voordeel, dat niet alleen bij het wandelen en op den grond zitten uitkomt, doch waardoor ook de gezonde boschgeuren veel beter tot hun recht komen.

Het bosch van Jongema-State te Rauwerd, dat van Martena-State te Cornjum, de beplantingen om Heringa-State te Marssum, om Dekema-State te Jelsum, om Harsta-State te Hoogebeintum, die om het oude Tjessens te Waaxens, liggen alle op de klei, de plantages van Vijversburg te Zwartewegsend onder Rijperkerk en van Rinsma-State te Driesum liggen op het veen en hebben daardoor een veel vochthoudender bodem en een daarmee samenhangende bodem-begroeiïng.

Vroeger was ieder dorp in onze provincie met meerdere States gesierd en dorpen als Hallum, Ferwerd, Weidum, om maar enkele te noemen, waren in de vorige eeuw reeds van veraf te herkennen aan de vele grootere en kleinere bosschen en singels, die rondom de oude adellijke woonplaatsen waren geplant.

Als wij de oude kaarten er op naslaan en onze verbeelding eenigszins vrij spel laten, kunnen wij ons een denkbeeld vormen hoe rijk het Friesche landschap in de 15e en 16e eeuw er uit gezien heeft, toen ieder dorp nog door zijn drie, vier, vijf, soms wel tiental staten was omgeven en een vijftigtal of meer kloosternederzettingen over het platte land verspreid waren. Veelal besloegen de boom- en boschbeplantingen, de singels en wandeldreven or die vaak dicht bevolkte neerzettingen vele hectaren. Een bezoek aan de zeker interessante, maar toch tot weemoed stemmende, afgraving van het klooster Klaarkamp, waar in de 13e tot de 15e eeuw meerdere honderden kloosterlingen bijeen woonden en aan het ontluisterde nabijgelegen Rinsumageest, waar in de 16e eeuw nog de talrijke bewoners van een tiental stinsen en staten elkaar den voorrang betwistten, doet ons zien hoeveel belang het platteland, door de sinds die eeuwen steeds sterkere uitbreiding der steden, heeft moeten inboeten.

Naast deze dichte bewoning op en om onze oude terpdorpen is die op het diluvium, op de drogere zandhoogten in de omgeving van Leeuwarden, steeds schaarsch geweest.

Het groote buitengoed Vogelsangh-State te Veenklooster, het verdwenen Toutenburg bij Zwartewegsend, de deels verdwenen du Toursbosschen aan den Groningerstraatweg, Heemstra-State te Oenkerk, de Klinze en het niet genoeg te waardeeren Stania-State te Oudkerk zijn en waren wel eenige van de voornaamste hiervan.

Wie er nog belang in stelt wat deze boschstreek, met den veelzeggenden naam van „de Wouden" aangeduid, voor ons Leeuwarder jongens in de tweede helft van de 19e eeuw is geweest moet er de aardige schets, die Dominé Frans Haverschmidt er in zijn „Familie en kennissen" (uitgegeven in 1876) van geeft maar eens op nalezen.

Ik zie ons als jongens nog zitten in de groote tentwagens of Jan Pleiziers van de stalhouders de Roos, Schaap, Berkenbijl en andere, door ons met ontzag aangeziene grootheden uit die dagen.

Op Hemelvaartsdag, Pinkster-Maandag, doch vooral op verjaardagen en andere huiselijke feestjes was een tochtje hiermee naar de Wouden de eenige wijze om iets van de natuur buiten de stad te genieten.

Had men daarbij het geluk in den kattebak te mogen zitten, die zeker aldus genoemd was omdat men er gemakkelijk kattekwaad in kon beoefenen, dan was het geluk bijna volmaakt, alleen nog overtroffen door een zitplaats op den hoogen bok naast den koetsier, waarbij het allerhoogste geluk was de achtereinden van de leidsels in de hand te mogen houden. De aldus uitverkorene had dan de illusie mee de vurige rossen (ook wel afgejakkerde koetspaarden) te mogen besturen.

Naast het verlies uit een schoonheids- en ontspanningsoogpunt werd door de omwonende bevolking de dreigende kapping en ontzanding van de boschjes Turkije en Griekenland gevreesd. Het verdwijnen van een voor de streek zoo nuttig en noodig winter-werkobject zou een verarming voor de streek zijn, ook in oeconomischen zin.

Het is dus in dubbelen zin gelukkig, dat de verkoop niet tot afbraak en vernietiging heeft geleid, maar dat er groote kans bestaat, dat deze wandelboschjes als zoodanig in stand kunnen worden gehouden.

Of dit inderdaad zal slagen zal in de eerste plaats afhangen van het publiek, dat in deze bosschen ontspanning wil zoeken en van de omwonenden, die er gaarne een werkgelegenheid in den winter in hopen aan te treffen. Want de aanleiding tot den voorgenomen verkoop was wel in hoofdzaak het misbruik, dat er door sommigen van deze bosschen werd gemaakt.

Als de bezoekers zich niet tot de paden kunnen beperken, als zij takken afrukken of jong ingeplante boompjes beschadigen, als de omwoners de greppels in en de slooten om het bosch gebruiken om er hun oude kachels, afval en andere overbodige zaken in te deponeeren, dan kan van de eigenaren niet worden verwacht, dat zij dit zullen gedoogen en dan is afsluiting en uitroeiïng hiervan op den duur het onvermijdelijke gevolg

Het afgesloten bosch Turkije, dat zich van den hoofdweg door de Trynwouden nabij Boskein uitstrekt tot den achtergelegen zandweg door het gehuchtje Zevenhuizen, is open alleen voor wandelaars, die zich vooraf van een toegangskaart hebben voorzien, verkrijgbaar bij den veehouder G. D. de Vries, die woont op de boerderij, staande waar eens het oude Cammingha-State stond aan den weg ten Oosten van en langs het buitengoed de Klinze.

De eenigszins verspreid liggende boschjes, die den naam van Griekenland dragen, zijn open voor wandelaars, die zich vooraf een kaart hebben verschaft, verkrijgbaar op Stania-State en bij den boschwachter J. Y. Visser, die woont in de kweekerij aan den weg naar het dorp Roodkerk. Deze kaart, die een plattegrond geeft van 't geheele ontspanningsoord tusschen Oudkerk, Oenkerk en Roodkerk, geeft niet alleen de wegen aan, doch bevat ook een opsomming van de vele bezienswaardigheden in dit interessante deel van de Trynwouden.

Een reglement van orde, dat erop geplaatst is, gelieve het publiek te willen opvatten als een beroep op de wellevendheid, waardoor ieder kan meewerken tot het instandhouden van dit ontspanningsoord, doch ook als onherroepelijke voorwaarden, waaraan voldaan moet worden wil men de openstelling van deze bosschen behouden.

Speciaal wordt aan de goede zorgen van het publiek aanbevolen de nieuwe beplanting van opgaand hout, dat langs den z.g.n. vrijen singel en overal tusschen het akkermaalshout geplant is. Op den duur zullen de boschjes daardoor meer en meer in opgaand hout worden veranderd, een verandering, die zeker aan het landschapsbeeld ten goede zal komen.

Het bestuur van onze wakkere natuurbeschermingsvereeniging „It Fryske Gea" heeft welwillend het toezicht op deze beplanting op zich genomen en blijft ook gaarne van raad dienen bij de verdere ontwikkeling van dit boschcomplex.

Op Zon- en feestdagen, als velen vrijaf hebben, zal het bezoek min of meer talrijk zijn. Wie eens in stilte en eenzaamheid wil ronddwalen zal verstandig doen op een door den weekschen dag een toegangskaart op Stania-State te halen.

Speciaal ook voor degenen, die de ruitersport beoefenen, zal de kaart, die de vele zandwegen, die dit gebied doorkruisen, aangeeft en waarop zooveel mogelijk allerlei oude en in den volksmond levende benamingen opgenomen zijn, van veel nut kunnen zijn.

't Is misschien niet onaardig dit artikel tot opwekking van het zoeken van natuurgenot in deze boschjes te besluiten met te vertellen hoe ze gekomen zijn aan de ons min of meer fantastisch klinkende namen „Turkije en Griekenland".

Toen in het midden van de vorige eeuw de toenmalige eigenaar, jhr. mr. Hobbe Baerdt van Sminia, Grietman van Tietjerksteradeel, besloot de zandige hoogten thans door de bedoelde boschjes ingenomen met akkermaalshout en opgaand hout te beplanten, had hij voor de uitvoering van dat nuttige werk, dat aan zoovele handen werk heeft verschaft en nog steeds ieder jaar verschaft, geld noodig.

ZEd. verschafte zich toen dat geld door een partij Turksche en Grieksche effecten van de hand te doen. In plaats van een voor den oeconomischen toestand van zijn streek weinig of niet belangrijke belegging in effecten van min of meer dubieuse hoedanigheid kwam in de plaats een belegging van dit kapitaal in den Frieschen bodem.

En al mogen nu de bosschen Turkije en Griekenland al even weinig of misschien nog minder revenuen hebben opgebracht dan de staatsschulden van de bedoelde Balkanlanden, het Friesche land zelf is er rijker door geworden, een rijkdom, waarvoor wij den stichter zeker nu nog dankbaar mogen zijn.

NANNE OTTEMA.

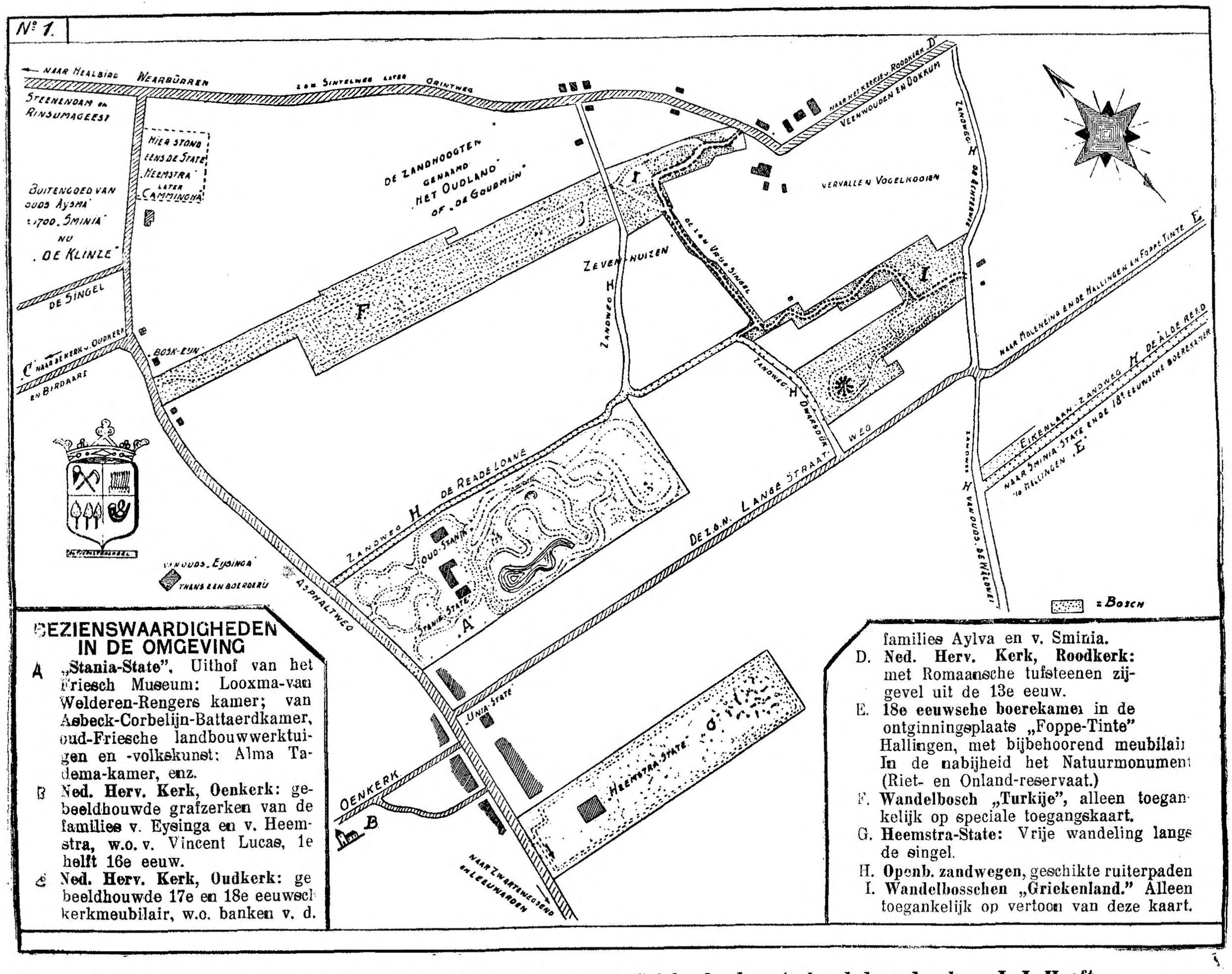

Afbeelding van het toegangsbewijs tot de wandelbosschen Griekenland, geteekend door den heer J. J. Hooft

No. KAART EN TOEGANGSBEWIJS VOOR DE WANDELBOSSCHEN IN DE TRIJNWOUDEN „GRIEKENLAND" GENAAMD. ACHTER „STANIA-STATE" % OUDKERK, VOOR HET JAAR 194 .

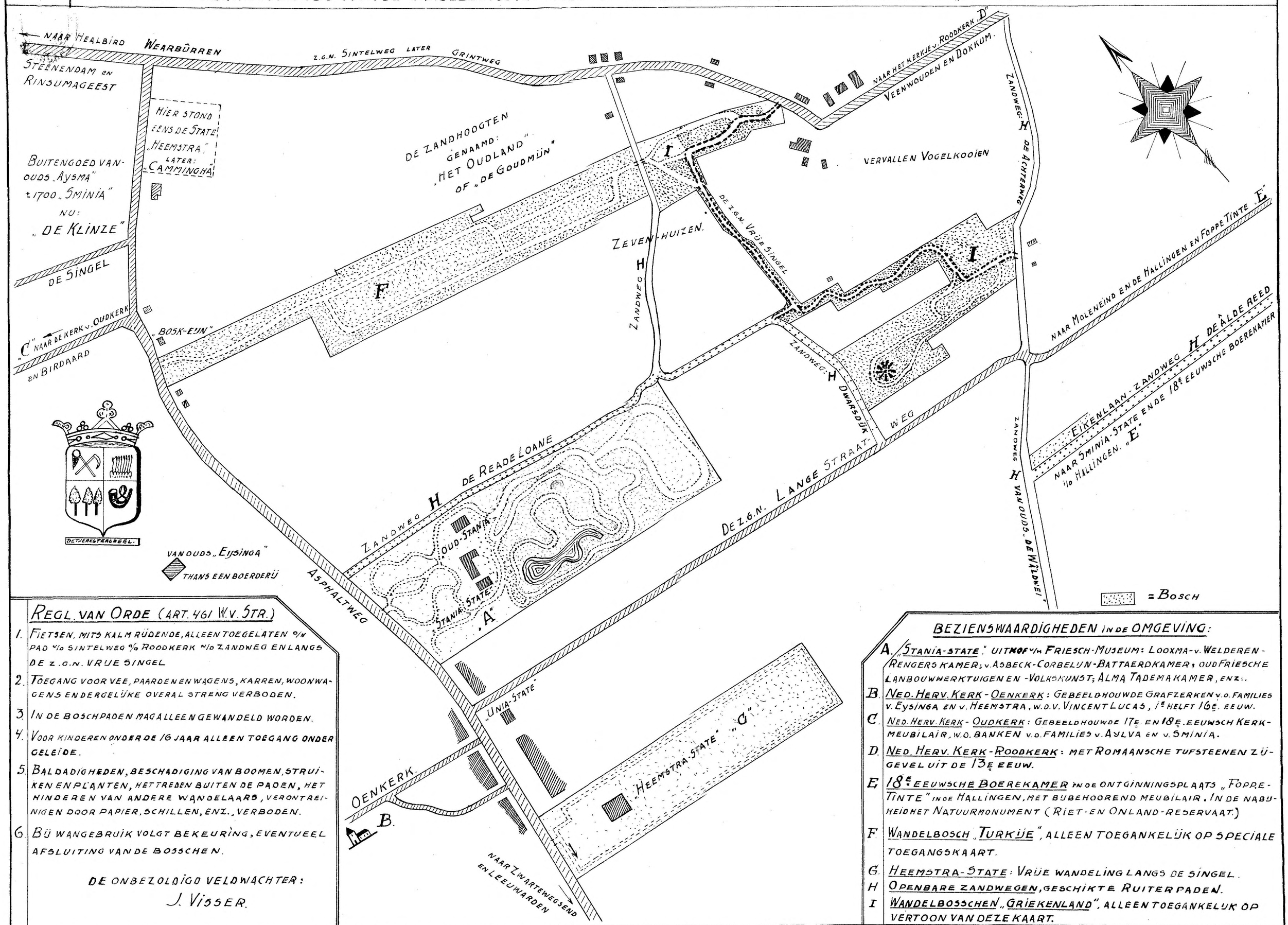

REGL. VAN ORDE (ART. 461 W.V. STR.)

1. FIETSEN, MITS KALM RÛDENDE, ALLEEN TOEGELATEN O/N PAD V/D SINTELWEG % ROODKERK N/D ZANDWEG EN LANGS DE Z.G.N. VRUE SINGEL
2. TOEGANG VOOR VEE, PAARDEN EN WAGENS, KARREN, WOONWAGENS EN DERGELÛKE OVERAL STRENG VERBODEN.
3. IN DE BOSCHPADEN MAG ALLEEN GEWANDELD WORDEN.
4. VOOR KINDEREN ONDER DE 16 JAAR ALLEEN TOEGANG ONDER GELEIDE.
5. BALDADIGHEDEN, BESCHADIGING VAN BOOMEN, STRUIKEN EN PLANTEN, HET TREDEN BUITEN DE PADEN, HET HINDEREN VAN ANDERE WANDELAARS, VERONTREINIGEN DOOR PAPIER, SCHILLEN, ENZ., VERBODEN.
6. BÛ WANGEBRUIK VOLGT BEKEURING, EVENTUEEL AFSLUITING VAN DE BOSSCHEN.

DE ONBEZOLDIGD VELDWACHTER:
J. VISSER.

BEZIENSWAARDIGHEDEN IN DE OMGEVING:

A. „STANIA-STATE" UIT MOF V/H FRIESCH-MUSEUM: LOOXMA-V. WELDEREN-RENGERS KAMER; V. ASBECK-CORBELIJN-BATTAERDKAMER; OUD FRIESCHE LANBOUWWERKTUIGEN EN -VOLKSKUNST; ALMA TADEMA KAMER, ENZ:.

B. NED. HERV. KERK - OENKERK: GEBEELDHOUWDE GRAFZERKEN V.D. FAMILIES V. EYSINGA EN V. HEEMSTRA, W.O.V. VINCENT LUCAS, 1E HELFT 16E. EEUW.

C. NED. HERV. KERK - OUDKERK: GEBEELDHOUWDE 17E. EN 18E. EEUWSCH KERKMEUBILAIR, W.O. BANKEN V.D. FAMILIES V. AYLVA EN V. SMINIA.

D. NED. HERV. KERK - ROODKERK: MET ROMAANSCHE TUFSTEENEN ZÛGEVEL UIT DE 13E EEUW.

E. 18E EEUWSCHE BOEREKAMER IN DE ONTGINNINGSPLAATS „FOPPE-TINTE" IN DE HALLINGEN, MET BUBEHOOREND MEUBILAIR. IN DE NABUHEID HET NATUURMONUMENT (RIET- EN ONLAND-RESERVAAT.)

F. WANDELBOSCH „TURKIJE", ALLEEN TOEGANKELÛK OP SPECIALE TOEGANGSKAART.

G. HEEMSTRA-STATE: VRÛE WANDELING LANGS DE SINGEL.

H. OPENBARE ZANDWEGEN, GESCHIKTE RUITERPADEN.

I. WANDELBOSSCHEN „GRIEKENLAND", ALLEEN TOEGANKELÛK OP VERTOON VAN DEZE KAART.

DEZE KAARTEN, DIE TEVENS ALS TOEGANGSBEWIJS DIENEN, ZÛN VERKRÛGBAAR OP „STANIA-STATE" EN BÛ DEN BOSCHWACHTER J. VISSER % ROODKERK, à 25 CENT P. STUK.